

LISA 6 – KSH aruande avalikustamise käigus laekunud seisukohad ja nendega arvestamine

Seisukoha esitaja (kirja kuupäev ja nr)	Kommentaar/ettepanek	Arvestatud/mittearvestatud
Saaremaa Vallavalitsus (10.01.2023 kiri nr 8-5/1014-8)	<p>Teavitasite Saaremaa Vallavalitsust 14.12.2022 kirjaga nr 16-3/22/4459-19 (registreeritud Saaremaa valla dokumendiregistris 15.12.2022 nr 8-5/1014-7) Eesti merestrateegia meetmekava 2022–2027 keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) aruande avalikustamisest ja küsisite kirjalikke ettepanekuid ja vastuväiteid KSH aruande kohta.</p> <p>Saaremaa Vallavalitsus on läbi vaadanud esitatud materjalid ja ei esita omapoolseid täiendus- ja parandusettepanekuid KSH aruande muutmiseks.</p> <p>Aruandes on piisava põhjalikkusega käsitletud meetmekavas esitatud meetmete mõjusid Eesti mereala keskkonnaseisundi parandamiseks.</p> <p>Ootame Saaremaa valla kaasamist Eesti merestrateegia meetmekava 2022-2027 elluviimisel.</p>	Teadmiseks võetud.
Eraisik: J.T, kalur (15.12.2022)	<p>1. Tabel 5.2. Merestrateegia meetmekava meetmete hindamine erinevate keskkonna- ja sotsiaalvaldkondade lõikes: LK 87: ”Toetada kaaspüügi (mitte kalapüügi sihtliikide, lindude ja imetajate) vähendamiseks uute tehnikate testimist ja kasutuselevõttu. Üheks alategevuseks on hülgepeletite kasutuselevõtmise toetamine mereimetajate kaaspüügi vähendamiseks kutselistes kalapüügivahendites.” ja LK 111.</p> <p><u>Kommentaar:</u> Millisele uuringule tuginedes on mereimetajate arvukuse suurendamine vajalik? Soovitatud meetmed suurendavad imetajate arvukust, kuna imetajate kaaspüük on jäänud sisuliseks ainukeseks imetajate kasvu pidurdavaks teguriks, ehk hülgepeletite soosimine loob mereimetajatele senisest veelgi soodsamad tingimused (senine arvukuse kasv ca 5-7% aastas viimased ca 20 aastat). Imetajate arvukuse jätkuv kasv loob täiendava</p>	<p>Antud juhul hõlmab kaaspüük laiemat tähendust ehk lisaks mereimetajatele hõlmab kaaspüük ka mitte kalapüügi sihtliike ja merelinde, sh kaitstavad ja rahvusvaheliselt olulised liigid. Imetajate kaaspüügis on lisaks tõusva arvukusega hallhülgele esindatud ka mittedoodsas seisundis olev viigerhüljes ja vähemal määral ka teised imetajad (saarmas, kobras). Siiski tuleb tõdeda, et viimaste uuringute (TÜ Eesti Mereinstituut, 2022) kohaselt moodustab mereimetajate kaaspüügist valdava osa hallhüljes.</p> <p>Kaaspüügi vähendamise vajadusele on tähelepanu juhitud ka TÜ Eesti Mereinstituut (2022) töös, kus tuuaks välja: <i>kindlustamaks, et juhuslikust</i></p>

Seisukoha esitaja (kirja kuupäev ja nr)	Kommentaar/ettepanek	Arvestatud/mittearvestatud
	<p>koormuse kalavarudele ja kalandusele kui majandusharule ja kokkuvõttes võib halvendada merekeskkonna seisundit omades negatiivset mõju kalavarudele. PS. ametitel puudub imetajate kaaspüügist adekvaatne ülevaade, kuna kalurid pelgavad teavitada kaaspüüke ja hüvitusmeetmeid püügivahenditele ja saagile tekitatud kahju osas on nii väikesed ja bürokraatlikud, et teavitamisel puudub mõte.</p> <p>Ettepanek: vaja on välja selgitada imetajate tegelik mõju ja potentsiaalne mõju nii kalavarudele kui merekeskkonnale ja kui kalandusele kui majandusharule, senised andmed ja uuringud pärinevad ajast, kui imetajate arvukus Läänemeres oli mitmeid kordi väiksem kui ta on aastal 2022. Kaaluda mereimetajatale arvukuse optimumi seadmist, vaja oleks ohjekava, näiteks, oleks vaja välja selgitada, kas 10x suurem hallhülge arvukus praegusest on Läänemere keskkonnale hea, kui mitte siis kuidas reageerida, kuiaas ennetada seda, et jätkuvalt 5-7% kasvav arvukus (-või suurem, kui hülgelepetite kasutuselevõtt muutub laialdaseks) ei ulatuks tasemeni kus hakkab merekeskkonna kalavarusid ja liigilist koosseisu negatiivselt mõjutama?</p>	<p><i>kaaspüügist tingitud suremuse määr lindude ja imetajate liikide kohta Eesti merealadel oleks nende liikide jaoks ohutul tasemel, nii et nende asurkondade pikaajaline elujõulisus on tagatud (MSRD, 2017) on vajalik kasutusele võtta meetmeid, mis aitaksid lindude ja imetajate kaaspüüki vähendada. Hüljeste, eeskätt hallhülge puhul on näidatud, et väga tõhus meetod hüljeste kaaspüügi ja kalandusmõju vähendamiseks on akustiliste „hülgepetite“ kasutuselevõtt. Seega on vajalik tulevikus suurendada hülgepetite ning püünistes (eelkõige mõrdades) hüljeste suremust vähendavate meetmete rakendamist Eesti merealadel. Kaaspüügi vähendamise vajadus on seatud eesmärgiks ka Läänemere tegevuskavas (2021. aasta uuendatud väljaanne). Kuna mereimetajatega seonduv kaaspüük vajab täiendavaid uuringuid, siis lisati see ka meetme BALEE-M021 Kaaspüügi vähendamise ja vältimise tehnoloogiate rakendamine liikide kaitseks Läänemeres tegevuste hulka.</i></p> <p>Nõustume, et mereimetajate mõju kalavarudele vajab täiendavat uurimist ning oluline roll selles on ka rahvusvahelisel koostööl. Lisaks on mereimetajate mõju (eelkõige suureneva arvukusega hallhülge) hinnangud kalavarudele oluliseks sisendiks meetme Püügikoormuse vähendamine HKS tasemele ning vastava kontseptsiooni välja töötamine ja rakendamine rakendamisel. Hallhülge võimaliku majandamise ja ohjekavaga tegeletakse meetmekavast eraldiseisvalt tuginedes seejuures seire- ja teadusandmetele ning soovitudele.</p>

Seisukoha esitaja (kirja kuupäev ja nr)	Kommentaar/ettepanek	Arvestatud/mittearvestatud
		<ul style="list-style-type: none"> • TÜ Eesti Mereinstituut, 2022. Eesti kalandussektori riikliku töökava täitmine 2020.-2021. aastal (riigihange viitenumbriga 215079). Töövõtulepingu nr 4-1/20/3 lõpparuanne 2021. a. kohta. Osa: Lindude ja hüljeste juhuslik kaaspüük passiivsetes kalapüügivahendites • MSRD, 2017. EL merestrateegia raamdirektiivi (2008/56/EÜ) kohane merekeskkonna seisundihinnang teemal mereimetajad (D1); https://envir.ee/media/259/download • Läänemere tegevuskava. 2021. aasta uuendatud väljaanne; https://envir.ee/media/5982/download
	<p>2. LK 18 Väide: "Hallhüljeste arvukuse puhul on hea keskkonnaseisund saavutatud: liigi arvukus kogu Läänemeres on ligikaudu 30 000 isendit,"</p> <p><u>Vastus:</u> Väide ei vasta tõele, viimased 3 aastat on hallhülgeid loendatud üle 35000 isendi. Loendusarv saab olla liigi minimaalne arv alla mille arvukus olla ei saa. Soome keskkonnaameti andmetel (https://www.luke.fi/fi/seurannat/merihyljelaskennat-ja-hyljekannan-rakenteen-seuranta/merihyljekantojen-2021-tulokset) loendati 2021 aasta Läänemeres 42000 hüljest, seega ei saa 30000 kuidagi olla õige ja ajakohane väide. Erinevate uuringute järgi suudetakse loenduse käigus tabada ca 65%-80% kõikidest isenditest (st kunagi ei suudeta tabada 100% isenditest). Viimaseid leondusandmeid ja antud loenduse tabamisprotsente kasutades oleks tõesem väide, et Läänemeres on aastal 2021 ligikaudu 52000-64000 isendit - see on märkimisväärne erinevus KSH aruandes väidetuga.</p> <p><u>Ettepanek:</u> korrigeerida arvukuse hinnangulised andmed.</p>	<p>KSH aruande peatükki 2.1.5.2 lisati hallhüljeste arvukuse juurde ka ajakohane hinnang. Tuginedes ICES (2022) andmetele oli 2021. a Läänemere hallhülge populatsiooni suurus 42000 isendit.</p> <ul style="list-style-type: none"> • ICES, 2022. Working group on marine mammal ecology (WGMME). Volume 4, issue 6; Working Group on Marine Mammal Ecology (WGMME) (figshare.com)

Seisukoha esitaja (kirja kuupäev ja nr)	Kommentaar/ettepanek	Arvestatud/mittearvestatud
	<p>3. Tabel 5.2 Merestrateegia meetmekava meetmete hindamine erinevate keskkonna- ja sotsiaalvaldkondade lõikes LK 88: <i>Väide: "Peamine kalaasurkondade elurikkust ning arvukust, töönduskalade varude seisundit ning toiduvõrgustike struktuuri mõjutav tegur on kalapüük. Senised uuringud on näidanud, et Eesti merealadel kaluritele väljastatud potentsiaalselt kasutatavate püüniste suur hulk on üheks peamiseks põhjuseks, mis takistab HKS-i saavutamist."</i></p> <p><u>Vastus:</u> Väide ei ole tõene näiteks Soome lahe kontekstis. Kalandusalased uuringud (värskemad: https://envir.ee/media/7109/download ja https://envir.ee/media/5185/download ja https://envir.ee/media/6435/download ja https://envir.ee/media/6440/download ja https://envir.ee/media/7107/download) ei sedasta, et kõikide liikide töönduslike varude peamine seisundi mõjutustegur on kalapüük või kogu merealal on selleks püüniste suur hulk: Kalavarude aruannete kohaselt on näiteks Soome lahe lesta ja Soome lahe ahvena puhul on selleks hoopis hüdroloogilised tingimused või abiootilised tingimused sigimisperioodil. Soome lahe Siia puhul peetakse peamiseks mõjutajaks "Soomes toimuvat" – st. Soomes aset leidnud istutust ja kudemisedukust. Meriforelli ja Lõhe saagid on viimase 20 aastaga kasvanud vaatamata lisandunud olulise mõjuga püügipiirangutele ja kasvanud imetajate mõjule ja peamiseks teguriks peetakse pigem kudealade puudumist või ligipääsu puudumist kudealadele.</p> <p>"Potentsiaalselt kasutatavate püüniste suur hulk" ei saa olla takistuseks HKS-i saavutamisel, mitte ükski uuring ei ole seda ka tõestanud et "Eesti merealadel" üldiselt ja üheselt see nii on, see võib olla mõnel merealal Eestis nii, aga mitte üldiselt kõikjal. Takistuseks on saanud olla vaid reaalselt kasutatav või kasutatud püüniste hulk, mitte "potentsiaalselt kasutatav".</p> <p>Ettepanek: Uuringust "Püügikoormuse kohandamine hea keskkonnaseisundi tingimustele" võetud soovitusel ja väited ja</p>	<p>Nõustume, et kalavarude seisundit võivad lisaks püügile mõjutada ka teised, nt looduslikud tegurid või halvas seisundis kudealad jm. Eelnevast lähtuvalt täpsustati ka KSH aruande sõnastust. Samas vaatamata eelnevale on kalapüük oluline survetegur ning püügikoormuse vähendamine, vähemalt ajutiselt on hea keskkonnaseisundi saavutamiseks vajalik. Meetmekavas toodud meetme <i>Püügikoormuse vähendamine HKS tasemele ning vastava kontseptsiooni välja töötamine ja rakendamine</i> rakendamisel lähtutakse liigispetsiifilisusest, samuti nähakse meetmekavas ette täpsustavaid uuringuid, sh nt <i>Lesta ja läänemere lesta liigipõhise majandamise väljatöötamine</i>.</p> <p>Viidatud uuring „Püügikoormuse kohandamine hea keskkonnaseisundi tingimustele“ on koostatud rahvusvaheliselt tunnustatud metoodika alusel ning uuringu tulemused on saanud arvestades mh ka Soome lahes paikneva kahe seireala andmestikku. Seega on uuringus toodud järeldused asjakohased samuti Soome lahe kohta, viimast on kinnitanud ka uuringu autor.</p>

Seisukoha esitaja (kirja kuupäev ja nr)	Kommentaar/ettepanek	Arvestatud/mittearvestatud
	<p>refereeringud Eesti merestrateegiast eemaldada. Või lisada: „Välja arvatud Soome lahes“ või „Ei kohaldu Soome lahes“.</p> <p>On selge, et antud uuring, mis on refereeritud lõigu ja kogu sektsiooni aluseks, on Soome lahe osas tehtud kiirustades, see sisaldab hulga vastuolusid ja meelevaldseid tõlgendusi. Mittetäielik uuring ei saa olla pikaajalise strateegia alusdokumendiks, sellise puuduliku ja vastuolusid sisaldava uuringu kasutamine pikaajalises strateegias võimaldab kogu strateegia tõsiseltvõetavust krediteerida ja strateegia alused hiljem ümber lükata sellega kogu strateegia vaidlustada ja selle kehtestamist edasi lükata.</p> <p>Antud uuringu vastuolud ja meelavaldsed tõlgendused on dokumenteeritud ja detailsemalt vajadusel esitletavat juhaks, kui tekib vajadus antud uuringul põhinevad seaduseelnõud ja strateegiad vaidlustada. Jah, suurelt jaolt antud uuring kohaldub hästi Eesti merealadele, aga kohe kindlasti on otsitud otseteid Soome lahe kontekstis, mis on viinud puudulike järelduste ja soovituseni.</p>	
	<p>4. Väide LK 113: ” <i>Eesti rannikumerd asustavate kvoteerimata sihtliikide asurkondade olukord on valdavalt kehv enamasti liiga suure püügisurve tõttu. Seda näitavad ka EL merestrateegia raamdirektiivi (MSRD) püügisurvet iseloomustavad kvantitatiivsed indikaatorid, mille järgi olukord Soome lahes ja Pärnu lahes on väga halb, mujal lihtsalt halb. Seega on vajalik püügikoormust vähemasti ajutiselt vähendada. HKSi saavutamiseks; püügivõimaluste kohandamisel tuleb arvestada, et halba seisundisse on kalaasurkonnad viidud nende püüinistega, mida on kalapüügil ka kasutatud.</i> ”</p> <p><u>Vastus:</u> kasutatud on sama uuringut (”Püügikoormuse kohandamine hea keskkonnaseisundi tingimustele”), ehk Soome lahes tehti MSRD hindamine ja sellest tulenevalt püügivahendite vähendamise soovitus on tehtud just nimelt tuginedes liikidele mille põhilised mõjutajad uuringute kohaselt ei ole kalapüük, vaid pigem hüdroloogilised ja abiootilised tingimused (lest ja ahven), seega väide, et asurkondade olukord on enamasti püügisurve</p>	Vastus on esitatud eelmise ja järgmise punkti juures.

Seisukoha esitaja (kirja kuupäev ja nr)	Kommentaar/ettepanek	Arvestatud/mittearvestatud
	<p>tõttu halb, ei ole taas ka antud lõigus Soome lahe osas tõene ja MSRD hindamise järeldus Soome lahe kohta nagu halva seisundini on jõutud püüniste tõttu ei vasta tõele. Lisaks: nagu eelnevalt mainitud, siis on teadmata täpne mereimetajate ja lindude koosmõju sihtliikide asurkondadele.</p> <p>Ettepanek: Eemaldada uuringust "Püügikoormuse kohandamine hea keskkonnaseisundi tingimustele" võetud väited ja refereeringud Eesti merestarteegeia alusdokumentidest või täiendada sisu selliselt et lisada: „välja arvatud Soome lahes“ või ei „kohaldu Soome lahele“ kõikjal, kus antud uuringut ja selle järeldusi ja tulemusi on refereeritud/kasutatud.</p>	
	<p>Üldine kommentaar seoses kalavarude tänapäevase hindamisega tuginedes statistilistele saagiandmetele:</p> <p>Imetajate tegevuse tõttu ei saa üldiseid statistilisi püügiandmeid pidada enam kalavarude seisundi hindamise aluseks, kuna imetajate kasvanud mõju vähendab väljapüüki ja saake. Seda nii faktiliselt püügipäevade arvu vähenemise tõttu: kalurid loobuvad tegevusest või langeb saak kaotatud saagi näol, mida kahjuks ei raporteerita, aga ka seetõttu, et imetajad ja linnud peletavad kalad püüniste juurest eemale, statistiliselt saak langeb, millest on tehtud seni meelavaldne järeldus, et varude seis on halvenenud, aga faktiliselt on kala lihtsalt püünisest, kas ära söödud või püünise juurest eemale peletatud. Statistilised püügiandmed, mis seni on olnud kala varude hindamise üheks osaks on moonutatud ja seda ajas üha enam vastavalt kuidas merelindude ja hallhülge mõju kasvab.</p> <p>Samuti mõjutavad püügiandmeid kehtestatud regulatsioonid ja need on olnud läbivalt kalapüüki piiravad, ehk piirangule järgneb saagi langus, mis on olnud ka piirangu taotlus.</p> <p>Praktikas aga nähakse (piirangute järgset taotletud) saagi langust probleemina ja leitakse, et saagi languse tõttu on vaja piiranguid veelgi lisada, mida ka tehakse, misjärel saak taaskord langeb ja millele järgneb taaskord soov piiranguid lisada...</p>	<p>Selgitame, et kalavarude seisundi hindamisel ei lähtuta ainult statistilistest püügiandmetest. Hea keskkonnaseisundi määramisel kasutatakse nii saagi andmeid kui ka kalurite saagist sõltumatu seire andmeid. Lisaks näitab tugevat kalanduse survet asjaolu, et suurte kalade arvukus on endiselt väga madal üldiselt kogu merealal. St kogu merealal ei näita kalade asurkonna struktuuri seisundit peegeldav indeks head seisundit ja see tuleneb püügisurvest. Kui esineks ainult keskkonna mõju kalavarude seisundile, siis oleks seirepüügis esindatud ka rohkem suuri kalu. Kuna aga suurte kalade osakaal on väike, siis praegu saame teha järelduse, et olulisemaks mõjutajaks on kalade väljapüük, kui muud keskkonnategurid.</p>

Seisukoha esitaja (kirja kuupäev ja nr)	Kommentaari/ettepanek	Arvestatud/mittearvestatud
Keskkonnaamet (09.01.2023 nr 6-5/22/2749-13)	<p>1. Keskkonnaamet juhtis 07.11.2022 kirja punktis 4 tähelepanu, et KSH aruande osaks olevas Natura hindamises ei ole käsitletud meetet BALEE-M076, millega näha ette osaliselt Väinamere linnu- ja loodusala oleva Haapsalu Tagalahe eutrofeerumise probleemide lahendamist. Esitatud tagasiside kohaselt (KSH aruande lisa 4) on antud teemal KSH aruandet täiendatud.</p> <p>KSH aruandes esitatud täiendus ei ole piisav. KSH aruande lk 136 on seoses Haapsalu Tagalahega viidatud Väinamere linnu- ja loodusala osaliselt hõlmava Silma looduskaitseala ja Karjatsimere hoiuala kaitsekorralduskavas kavandatud uurimistööle, mis peaks andma suunised veekogude ökoloogilise seisundi parandamiseks. Märkime, et antud töö on Keskkonnaameti tellimisel koostatud (Skepast&Puhkim OÜ, 2019. „Haapsalu lahe rannikuveekogumi seisundi eksperthinnang“). Töös on pakutud välja erinevaid Haapsalu lahega seotud tegevusi, milledest osad on hinnatud ka Väinamere linnu- ja loodusala kaitse-eesmärgi kahjustada võivateks. Seega, kui meetmekava näeb ette meetet Haapsalu Tagalahe eutrofeerumise probleemide leevendamiseks, tuleb KSH aruandes meetmega seotud riskid Väinamere linnu- ja loodusala kaitse-eesmärkidele ja alade terviklikkusele välja tuua ning anda meetmekava täpsusastmega arvestavad suunised, kuidas meetme rakendamisel on võimalik riskide realiseerumist vältida.</p>	<p>Meetme BALEE-M076 <i>Hüdromorfoloogiliste tingimuste muutmine keskkonnaseisundi lokaalseks parandamiseks</i> rakendamise esimese etapina viiakse läbi vastavad eeluuringud tehnilise projekti koostamiseks (sh setete uuring Tagalahe, alternatiivsete lahenduste analüüsimine, KMH). Eeluuringute läbiviimise tingimus kajastub ka meetme teostatavuse kirjelduse juures. Eeluuringute käigus viiakse läbi KMH protsess, mis võimaldab kaaluda erinevaid tegevusi Tagalahe seisundi parandamiseks. Seejuures hinnatakse tegevuste mõju ja esitatakse vajadusel leevendavad meetmed. Tulenevalt Tagalahe paiknemisest osaliselt Natura 2000 Väinamere linnu- ja loodusala tuleb KMH protsessi käigus läbi viia ka Natura hindamine. Seega määratletakse kavandatava tegevuse ellu viimisega kaasnev mõju ja riskid vastavate eeluuringute ja KMH käigus. Eelneva alusel täiendati ka merestrateegia meetmekava KSH aruande Natura hindamise peatükki. Täiendavalt lisati nimetatud peatükki ka kokkuvõtlik ülevaade Skepast&Puhkim OÜ (2019) tööst.</p>
	<p>2. Keskkonnaamet märkis 07.11.2022 kirja punktis 9 järgmist: „KSH aruande ptk s 8.2 on esitatud meetmekava elluviimisega kaasneva mõju analüüsi lühikokkuvõte ja ettepanekud. Nende osas palume eri stada konkreetselt meetmekava parendamiseks ja jätkutegevusteks (meetmekava elluviimisele suunatud) vajalikud leevendusmeetmed-ettepanekud. KeHJS § 43 p 1 kohaselt tuleb meetmekava koostamisel arvesse võtta KSH tulemusi ehk Keskkonnaministeeriumil tuleb otsustada, missuguste KSH aruandes esitatud ettepanekutega arvestatakse ja millega mitte ning seda sellisena, et meetmekavaga tutvudes oleks KSH ettepanekutega arvestamine jälgitav.“</p>	<p>KSHs tehtud ettepanekud on seotud konkreetsete meetmekava meetmete rakendamisega. Seega lisatakse KSH ettepanek vastava meetme teostatavuse kirjelduse juurde ning meetmekava teksti ja seletuskirja lisatakse viide KSH ettepanekutega arvestamise kohta.</p>

Seisukoha esitaja (kirja kuupäev ja nr)	Kommentaar/ettepanek	Arvestatud/mittearvestatud
	<p>Keskkonnaministeerium on KSH aruande lisas 4 vastanud: „KSH aruande koostamise käigus ei selgunud mõjusid/teemasid, mis vajaksid lisaks meetmekavas juba käsitletud teemadele täiendavat tähelepanu. Seega ei ole KSH aruandes esitatud ettepanekuid meetmekava täiendamiseks. Kõik KSH aruandes tehtud ettepanekud on suunatud meetmekava rakendamisele ehk jätkutegevuste kavandamisele. Vastav täiendus lisati ka KSH aruande kokkuvõttes osas esitatud ettepanekute juurde“. KSH ekspert Alar Noorvee edastas 19.12.2022 täiendavalt Keskkonnaametile meetmekava koostamise projektijuhi seisukoha, et KSH poolt laekunud ettepanekutest, kuidas meetmeid paremini rakendada jne, tehakse kokkuvõtte ja need lisatakse meetmekavasse.</p> <p>Keskkonnaamet palub meetmekava vastavalt 19.12.2022 e-kirjale üle vaadata ja täiendada. Märkime, et keskkonnamõju hindamise ja keskkonnanähtimissüsteemi seaduse §-de 31¹, 40 ning 43 kohaselt KSH käigus hinnatakse strateegilise planeerimisdokumendi (antud juhul meetmekava) elluviimisega kaasnevat olulist mõju looduskeskkonnale ning muutuva looduskeskkonnaseisundi kaudu avalduvaid mõjusid inimese tervisele ja heaolule, kultuuripärandile ja varale, KSH käigus töötatakse välja meetmed strateegilise planeerimisdokumendi elluviimisega kaasneva olulise ebasoodsa keskkonnamõju vältimiseks või leevendamiseks. KSH eesmärk on keskkonnakaaluatlusi arvestada strateegilise planeerimisdokumendi koostamisel ning kehtestamisel, strateegilise planeerimisdokumendi koostamisel tuleb arvesse võtta KSH tulemusi.</p> <p>Seega, KSH on strateegiliste planeerimisdokumentide koostamise vahend, andes planeerimisdokumendi koostamiseks sisendit, et planeerimisdokumendi elluviimisel vältida või leevendada olulist keskkonnamõju. KSH ei sea strateegilisest planeerimisdokumendist eraldi kohustusi tegevuste elluviimiseks ehk, kui KSH aruandes pakutud leevendusmeetmeid ei kanta meetmekavasse, siis need ei rakendu (v.a juhul, kui vastav kohustus tuleneb mõnest teisest õigusaktist, kavast vms). Lähtudes eelnevast palume</p>	

Seisukoha esitaja (kirja kuupäev ja nr)	Kommentaar/ettepanek	Arvestatud/mittearvestatud
	meetmekava veel kord üle vaadata ja KSH aruandes toodud asjakohased ettepanekud ning meetmed kanda meetmekavasse.	